

Sygn. akt I C 672/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 6 czerwca 2019 r.

Sąd Okręgowy w Warszawie I Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący: SSR del. Tadeusz Bulanda

Protokolant: sekretarz sądowy Katarzyna Maciaszczyk

po rozpoznaniu w dniu 23 maja 2019 r. w Warszawie na rozprawie

sprawy z powództwa I. M. i S. M.

przeciwko (...) Bank (...) S.A. w W.

o ustalenie, ukształtowanie i zadośćuczynienie

I. oddała powództwo;

II. zasądza od I. M. i S. M. na rzecz (...) Bank (...) S.A. w W. kwoty po 1358,50 zł (jeden tysiąc trzysta pięćdziesiąt osiem złotych i pięćdziesiąt groszy) tytułem zwrotu kosztów procesu i nie obciąża powodów kosztami procesu w pozostałym zakresie.

Sygn. akt I C 672/17

UZASADNIENIE

W dniu 3 lipca 2017 roku S. M. i I. M. skierowali przeciwko (...) Bank (...) spółce akcyjnej z siedzibą w W. pozew o:

I. Ustalenie braku związania powodów postanowieniami umowy kredytowej (...) udzielonej przez (...) Bank (...) S.A. I. M. i S. M., w zakresie sposobu spłaty kredytu, który zgodnie z umową:

a) „następować będzie poprzez obciążanie na rzecz Banku (...) kwotą w złotych stanowiącą równowartość bieżącej Raty w CHF, zadłużenia przeterminowanego i innych należności Banku w CHF obliczonych przy zastosowaniu kursu sprzedaży CHF opublikowanego w Tabeli kursów dla kredytów mieszkaniowych i konsolidacyjnych w walutach obcych (...) Bank (...) S.A. obowiązującego w Banku na dwa dni robocze przed terminem każdej spłaty kwoty kredytu”,

b) „Jeżeli spłata kredytu nastąpi w innej walucie niż określona w pkt 2 Tabeli, wówczas kwota ta zostanie przeliczona najpierw na złote po kursie kupna tej waluty, a następnie na CHF po kursie sprzedaży przy zastosowaniu kursów opublikowanych w Tabeli kursów dla kredytów mieszkaniowych i konsolidacyjnych w walutach obcych (...) Bank (...) S.A.,

c) „Za zgodą Banku Kredytobiorca może dokonywać spłat kredytu także w inny sposób w tym może dokonać spłaty również w CHF lub innej walucie”,

d) „Kredytobiorcom nie przysługuje prawo do odstąpienia od tej Umowy”.

II. Ustalenie, że powodowie zawarli z pozwanym umowę kredytową na kwotę 338 615,31 PLN z okresem kredytowania 300 miesięcy, w systemie rat równych.

III. Ustalenie, że powodowie zapłacili dotychczas kwotę 264 764,94 zł tytułem spłaty kredytu.

IV. Ustalenie zasad spłaty kredytu w części niespłaconej w ten sposób, że I. M. i S. M. spłacą pozostałą część kredytu tj. 73 850,37 zł w 180 miesięcznych ratach płatnych do każdego 4 dnia miesiąca, zachowując jednocześnie możliwość wcześniejszej spłaty kredytu.

V. Zasądzenie od pozwanego na rzecz powodów do niepodzielnej ręki kwoty 70 000 zł tytułem zadośćuczynienia za naruszenie ich dóbr osobistych w postaci zaburzenia życia rodzinnego i psychicznego powodów oraz ich małoletnich dzieci.

Powodowie wnieśli również o zasądzenie od pozwanego na ich rzecz kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Powodowie podnieśli, że kwota kredytu została im wypłacona w złotych polskich, w tej samej walucie został też obliczony koszt kredytu i całkowity koszt kredytu, i nie została im wypłacona jakakolwiek część kredytu we franku szwajcarskim. Zarzucili bankowi, że mimo ustalenia w umowie okresu spłaty w 300 comiesięcznych ratach równych, w toku spłacania kredytu bank, wykorzystując § 5 pkt 4 umowy, zmniejszył liczbę rat do 168 przy równoczesnym podwyższeniu raty z ok. 2400 zł do ok. 2400 zł, przy czym powodowie zarzucili blankietowość klauzuli zmiennego oprocentowania, ze względu na które doszło do zmniejszenia liczby rat. Powodowie podnieśli, że w świetle art. 385¹ k.c. abuzywna jest klauzula z § 6 ust. 1 umowy pozwalająca bankowi na zastosowanie to spłaty raty w PLN kursu PLN/CHF z tabeli banku, a także klauzula z § 15 pkt 2 umowy, z której wynika, że powodom nie przysługuje prawo odstąpienia od umowy. Równocześnie powodowie podnieśli, że w świetle art. 58 § 1 k.c. nieważna jest, jako sprzeczna z ustawą Prawo bankowe i dobrymi obyczajami, część postanowień umowy kredytu, którą zawarli z pozwanym, a zwłaszcza postanowienia dotyczące sposobu spłaty kredytu i sposobu ustalania wysokości poszczególnych rat.

Wyjaśniając sposób ustalenia kwot określonych w punktach II-IV pozwu powodowie podnieśli, że w dniach 8 i 31 maja oraz 13 czerwca 2007 r. pozwany bank kredytujący wypłacił powodom na podstawie umowy (...) łącznie 338 615,31 zł. Wg stanu na dzień złożenia pozwu powodowie zapłacili tytułem spłaty kredytu kwotę 264 764,94 zł, a kwota wskazana w punkcie IV, której sposób spłaty sąd miałby ukształtować, stanowi różnicę pomiędzy ww. kwotami (pozew – k. 2-11, załącznik do pozwu: wyliczenie rat kredytu – k. 12-20).

Pozwany wniósł o oddalenie powództwa w całości oraz o zasądzenie od powodów na swoją rzecz zwrotu kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. Pozwany podniósł, że łącząca go z powodami umowa kredytu jest ważna i skuteczna, a wskazane przez powodów klauzule umowne nie są abuzywne. Podniósł, że udzielił powodom kredytu w walucie CHF, a zatem bezpodstawne są twierdzenia powodów, że został im udzielony kredyt złotowy. Pozwany podniósł, że na etapie udzielania kredytu powodowie zostali poinformowani o ryzyku walutowym, a wyjaśnienia były zgodne z ówczesnym stanem wiedzy; uzyskanie informacji o ryzyku walutowym powodowie potwierdzili pisemnymi oświadczeniami. Pozwany podniósł, że kredytobiorcy zlecieli wypłatę kredytu w złotych polskich i dlatego konieczne było przewalutowanie kwoty udzielonego kredytu na jego równowartość w PLN. Zdaniem pozwanego, powodowie nie mają interesu uzasadniającego powództwo o ustalenie, a niezależnie od tego brak jest podstaw do ustalenia treści stosunku prawnego zgodnie z żądaniem powodów. Pozwany podniósł też, że w razie przyjęcia abuzywności niektórych postanowień umownych, nie ma podstaw do przyjęcia że umowa jest nieważna, nie obowiązuje lub została niezawarta. Pozwany zaprzeczył nadto, iżby dobra osobiste powodów zostały naruszone, a nadto, że nie zostało udowodnione roszczenie o zadośćuczynienie także co do wysokości (odpowiedź na pozew – k. 79-92).

Na rozprawie w dniu 18 października 2018 r. powodowie zmodyfikowali stanowisko w zakresie punktu III pozwu poprzez zastąpienie kwoty 264 764,94 zł, kwotą 294 164,94 zł (protokół rozprawy – k. 221).

Pismem procesowym z dnia 17 grudnia 2018 r. powodowie ponownie zmodyfikowali żądanie pozwu poprzez zastąpienie w punkcie III kwoty 294 164,94 zł kwotą 302 260,74 zł, zaś w punkcie IV kwoty 73 850,37 zł kwotą 36 354,57 zł (pismo procesowe – k. 235-236).

Na rozprawie w dniu 23 maja 2019 r. powodowie ponownie zmodyfikowali stanowisko w zakresie punktu III pozwu poprzez zastąpienie kwoty 302 260,74 zł, kwotą 308 560,31 zł (pismo procesowe – k. 264).

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 9 lutego 2007 roku S. M. i I. M. złożyli do (...) Banku (...) S.A. (obecnie działającym pod (...) Bank (...) S.A.) wniosek o udzielenie kredytu mieszkaniowego w wysokości 340 000 zł, w walucie CHF, z przeznaczeniem na budowę i wykończenie domu w S..

W dacie złożenia wniosku kredytowego S. M. i I. M. byli już kredytobiorcami na podstawie zawartej z (...) Banku (...) S.A. w 2005 r. umowy o kredyt w walucie CHF.

Przy okazji złożenia wniosku kredytowego w lutym 2007 r. S. M. i I. M. zostali poinformowani przez pracownika banku o ryzyku kursowym związanym z zaciągnięciem kredytu w walucie obcej, mogącym mieć wpływ na wysokość raty, a także o ryzyku związanym ze zmienną stopą procentową wpływającą na wysokość oprocentowania kredytu, co potwierdzili podpisując pisemne oświadczenia dotyczące obu ryzyk.

W dniu 2 maja 2007 roku S. M. i I. M. zawarli z (...) Bank (...) S.A. w W. umowę kredytu nr (...).

W punktach 2, 3, 8-10 części tabelarycznej umowy określono, że bank udziela kredytobiorcom kredytu na zakup domu na rynku wtórnym, dokończenie jego budowy oraz refinansowanie wkładu własnego, w kwocie 151 950 CHF, która ma zostać wypłacona w transzach najpóźniej do 2 sierpnia 2007 r., z okresem kredytowania wynoszącym 300 miesięcy i ostatecznym terminem spłaty 4 czerwca 2032 roku.

W punkcie 5 części tabelarycznej umowy określono, że na datę zawarcia umowy oprocentowanie wynosi 3,35% w stosunku rocznym i jest zmienne. W § 4 ust. 5-6 umowy kredytu ustalono, że stopa zmiennego oprocentowania stanowi sumę 3-miesięcznej stawki LIBOR dla CHF i stałej w całym okresie kredytowania marży banku (zgodnie z punktem 5 części tabelarycznej 1%). Zastrzeżono, że stopa zmiennego oprocentowania będzie zmieniana w pierwszym dniu okresu obowiązywania zmiennej stopy procentowej i będzie obliczona jako sumę 3-miesięcznej stawki LIBOR stosowanej dla kredytów trzymiesięcznych na rynku międzybankowym z wtorku lub czwartku poprzedzającego datę zmiany oprocentowania - w zależności, który z tych dni (wtorek czy czwartek) następuje bezpośrednio przed datą zmiany.

W § 2 ust. 2 umowy zastrzeżono, że jeżeli kwota kredytu zostanie wypłacona w złotych polskich lub innej walucie niż waluta kredytu, bank zastosuje kurs kupna CHF opublikowany w „Tabeli kursów dla kredytów mieszkaniowych i konsolidacyjnych w walutach obcych (...) Bank (...) S.A.”, obowiązujący w dniu wypłaty kwoty kredytu lub jego transzy.

W § 5 ust. 4 umowy zastrzeżono, że w systemie rat równych kredyt będzie spłacany w miesięcznych ratach równych, z wyjątkiem ostatniej raty oraz rat, w których odsetki przewyższają kwotę raty równej. W przypadku zmiany oprocentowania, rata pozostanie na niezmiennym poziomie, a odpowiedniemu dopasowaniu ulegnie okres spłaty kredytu. Jednakże, jeżeli zmiana stopy oprocentowania spowodowałaby, że termin płatności rat przy dotychczasowej ich wysokości wykroczyłby poza okres kredytowania (w tym wypadku 300 miesięcy), wówczas kwota raty wzrośnie o niezbędne minimum, aby umożliwić spłatę kredytu w ustalonym okresie (do 4 czerwca 2032 roku).

W § 6 umowy kredytu zostało ustalone, że spłata kredytu będzie następować przez obciążanie rachunku bankowego kredytobiorców kwotą w złotych stanowiącą równowartość bieżącej raty w CHF, zadłużenia przeterminowanego i innych należności banku w CHF, obliczonych przy zastosowaniu kursu sprzedaży CHF opublikowanego w „Tabeli kursów dla kredytów mieszkaniowych i konsolidacyjnych w walutach obcych (...) Bank (...) SA.”, obowiązującego w banku na dwa dni robocze przed terminem każdej spłaty kwoty kredytu. Zgodnie z tym postanowieniem umownym kredytobiorcy zobowiązani są zapewniać wpływ środków pieniężnych na rachunek w wysokości pokrywającej należności banku najpóźniej w dniu poprzedzającym dzień ich płatności.

W § 6 umowy kredytu określono również, że za zgodą banku kredytobiorcy mogą dokonywać spłat kredytu także w inny sposób, w tym w CHF lub innej walucie. Jeżeli wpłata nastąpi w innej walucie niż waluta kredytu, wpłacona na poczet raty kwota zostanie przeliczona najpierw na złote po kursie kupna tej waluty, a następnie na CHF po kursie sprzedaży przy zastosowaniu kursów opublikowanych w „Tabeli kursów dla kredytów mieszkaniowych i konsolidacyjnych w walutach obcych (...) Bank (...) SA.”

W § 14 ust. 6 zastrzeżono, że kredytobiorcy są świadomi dodatkowego ryzyka, jakie ponoszą w związku z zaciągnięciem kredytu w walucie obcej (ryzyko kursowe) oraz, iż w przypadku niekorzystnej zmiany kursu waluty, w jakiej został udzielony kredyt, zarówno kwota w złotych stanowiąca równowartość kwoty kredytu w walucie kredytu jak i kwota w złotych stanowiąca równowartość raty w walucie, w jakiej został udzielony kredyt, ulegną zwiększeniu.

W dniach 8 maja, 31 maja i 13 czerwca 2007 r. S. M. i I. M. zlecieli wypłatę transz kredytu w kwotach 200 000 złotych i 78 000 złotych oraz reszty kredytu w walucie CHF. Na skutek tych wniosków bank wypłacił w dniu 8 maja 2007 r. kwoty 72 401,47 CHF i 19 619,87 CHF, w dniu 31 maja 2007 r. 34 574,47 CHF i w dniu 13 czerwca 25 354,19 CHF.

W połowie 2011 r. bank poinformował S. M. i I. M. o skróceniu okresu kredytowania z 300 do 168 miesięcy. W dniu 11 sierpnia 2011 r. kredytobiorcy skierowali do banku wniosek o wydłużenie okresu kredytowania do okresu pierwotnego, połączonego ze zmniejszeniem wysokości raty równej.

W dniu 13 września 2011 r. S. M. i I. M. zawarli z (...) Bank (...) S.A. w W. aneks nr (...) do umowy kredytu z 2 maja 2007 r., mocą którego powrócono do pierwotnego terminu spłaty kredytu i ustalono ostateczny termin spłaty na dzień 6 kwietnia 2032 r.

S. M. i I. M. terminowo regulują raty kredytu poprzez obciążenie ich rachunku bankowego prowadzonego w złotych polskich kwotą stanowiącą równowartość raty wyrażonej w CHF, obliczonej wg kursu sprzedaży CHF z tabeli banku. Kredytobiorcy zostali poinformowani przez bank w 2009 r., że mogą spłacać raty kredytu w walucie CHF, jednakże nie wyrazili oni woli zawarcia stosownego aneksu do umowy kredytu

Wg stanu na koniec lutego 2017 r. S. M. i I. M. spłacili tytułem zwrotu kapitału kredytu kwotę 59 242,25 CHF. Według stanu na czerwiec 2017 r. zapłacili na poczet spłaty kredytu raty w łącznej sumie wyrażonej w PLN w kwocie 264 764,94, wg stanu na 18 października 2018 r. kwotę 294 164,94 zł, zaś wg stanu na 17 grudnia 2018 r. kwotę 302 260,74 zł. (procedura informowania klientów o ryzyku kursowym oraz ryzyku stopy procentowej przy udzielaniu kredytów/pożyczek zabezpieczonych hipotecznie w (...) SA – k. 110-112, Kredyty mieszkaniowe i kredyt konsolidacyjny. Wytyczne produktu i procesy – k. 114-115, oświadczenia dotyczące ryzyka kursowego – k. 117, 118, oświadczenia dotyczące ryzyka zmiany oprocentowania – k. 120, 121, wniosek kredytowy – k. 123-124, zaświadczenia o wysokości zarobków – k. 159, 160, decyzja kredytowa – k. 126, 128, 129, umowa kredytu – k. 42-51, regulamin kredytu mieszkaniowego i konsolidacyjnego (...) Bank (...) S.A. z dnia 1 sierpnia 2004 r. – k. 131-134, harmonogram wypłaty kredytu/transz kredytu – k. 148, zlecenia wypłaty kredytu – k. 136-137, 138-139, 140-141, potwierdzenia wypłaty – k. 143-146, wyciąg z rachunku kredytu za okres od 8 maja 2007 r. do 28 lutego 2017 r. – k. 21-41, wniosek o wpis hipoteki wraz z oświadczeniami banku – k. 150-155, informacja o zmianie wynikającej z Rekomendacji S II – k. 157, wniosek o wydłużenie okresu kredytowania do okresu pierwotnego ze zmniejszeniem wysokości raty równej – k. 162, pisma z dnia 17 i 19 sierpnia oraz 1, 5 i 61 września 2011 r. – k. 52-53, 54, 57-59, 60, 61, aneks do umowy – k. 55-56, wydruk z informacji z rejestru przedsiębiorców KRS – k. 94-106, zeznania świadka A. P. – k. 222-227, zeznania świadka K. P. – k. 237-242 i zeznania powodów – k. 242-249, 257-259).

Wskazany wyżej materiał dowodowy był spójny i przedstawiał logiczny ciąg zdarzeń. Wiarygodne są zeznania świadków A. P. i K. P., ponieważ zgodne były z pozostałym materiałem dowodowym, w tym z dokumentami, których prawdziwość nie była podważana.

Sąd pomiął materiał w postaci opracowania obejmującego ocenę wpływu na sytuację sektora bankowego i polskiej gospodarki propozycji przewalutowania kredytów mieszkaniowych udzielonych w CHF na PLN według kursu z dnia

udzielenia kredytu (k. 164-170), bowiem przedmiot opracowania jest irrelevantny dla oceny treści stosunku prawnego łączącego strony. Sąd pominął też materiał w postaci wydruków z artykułów prasowych (k. 267-279), bowiem nie dotyczą faktów istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy, lecz zawierają głównie poglądy o charakterze wykładni prawa.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Powództwo było bezzasadne w całości.

Na wstępie zastrzec trzeba, że powództwo w punktach od I do III obejmuje roszczenia o ustalenie, których podstawę prawną stanowi art. 189 k.p.c., zaś roszczenie z punktu IV pozwu, choć literalnie obejmujące żądanie ustalenia, jest roszczeniem o ukształtowanie stosunku prawnego, skoro powodowie domagają się w tym punkcie określenia zasad spłaty części kredytu poprzez ustalenie liczby rat i zastrzeżenie możliwości wcześniejszej spłaty.

Z art. 189 k.p.c. wynika, że powód może żądać ustalenia przez sąd istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego lub prawa, gdy ma w tym interes prawny. Będący przesłanką powództwa opartego na art. 189 k.p.c. interes prawny w żądaniu ustalenia jest obiektywną w świetle obowiązujących przepisów prawa, wywołaną rzeczywistym naruszeniem albo zagrożeniem określonej sfery prawnej, potrzebą uzyskania wyroku, który wprowadzi jasność co do konkretnego prawa lub stosunku prawnego w celu ochrony przed grożącym naruszeniem sfery uprawnień powoda (patrz: wyroki Sądu Najwyższego z dnia 14 lipca 1972 r., III CRN 607/71, OSNC 1973, nr 4, poz. 64 i z dnia 22 września 1999 r., I PKN 263/99, OSNAP 2000, nr 2, poz. 36 oraz uchwała Sądu Najwyższego z dnia 14 marca 2014 r., III CZP 121/13, orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 24 marca 1987 roku, III CRN 57/87, OSNPG 1987, nr 7, poz. 27). Powód nie posiada interesu prawnego, gdy obok powództwa o ustalenie istnieje inna forma ochrony praw podmiotowych, a więc np. w procesie o świadczenie lub ukształtowanie stosunku prawnego lub prawa (patrz: orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 6 czerwca 1997 roku, II CKN 201/97). Istnienie interesu prawnego należy oceniać na dzień orzekania (patrz: wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 lutego 2019 r., sygn. III CSK 237/18).

Ocenę roszczeń o ustalenie należy zacząć od żądania ustalenia określonego w punktach II i III pozwu, bowiem żądanie to zmierza do ustalenia, że powodowie zawarli umowę kredytu złotowego i że spłacili określoną część kredytu wyrażoną w PLN.

Żądanie to jest niezasadne w świetle treści umowy oraz w świetle przepisów prawa bankowego i prawa dewizowego, w brzmieniu obowiązującym w dacie zawarcia umowy. Umowa zawarta przez powodów z (...) Bank S.A. jest czynnością prawną, typem umowy uregulowanej w art. 69 Prawa bankowego z dnia 29 sierpnia 1997 roku. Zgodnie z art. 69 ust. 1 Prawa bankowego w brzmieniu z dnia zawarcia umowy kredytu przez powodów, przez umowę kredytu bank zobowiązuje się oddać do dyspozycji kredytobiorcy na czas oznaczony w umowie kwotę środków pieniężnych z przeznaczeniem na ustalony cel, a kredytobiorca zobowiązuje się do korzystania z niej na warunkach określonych w umowie, zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty oraz zapłaty prowizji od udzielonego kredytu. Umowa kredytu powinna być zawarta na piśmie i określać w szczególności:

- 1) strony umowy,
- 2) kwotę i walutę kredytu,
- 3) cel, na który kredyt został udzielony,
- 4) zasady i termin spłaty kredytu,
- 5) wysokość oprocentowania kredytu i warunki jego zmiany,
- 6) sposób zabezpieczenia spłaty kredytu,
- 7) zakres uprawnień banku związanych z kontrolą wykorzystania i spłaty kredytu,

- 8) terminy i sposób postawienia do dyspozycji kredytobiorcy środków pieniężnych,
- 9) wysokość prowizji, jeżeli umowa ją przewiduje,
- 10) warunki dokonywania zmian i rozwiązania umowy (ust. 2).

Umowa kredytu zawarta przez powodów w dniu 23 lutego 2007 roku określa kwotę i walutę kredytu (151 950 CHF). Z § 2 umowy wynika, że jeżeli wypłata kredytu nastąpi w walucie innej niż waluta kredytu, to bank dokona wymiany waluty po kursie CHF z tabeli banku. Z § 6 umowy wynika, że jeżeli spłata kredytu w PLN lub walucie innej niż CHF będzie wiązała się z wymianą walut po kursie CHF z tabeli banku. W § 5 umowy wysokość oprocentowania kredytu została określona jako suma marży banku i 3-miesięcznej stawki LIBOR dla CHF.

Podnieść przy tym należy, że w dacie zawarcia przedmiotowej umowy obowiązywały art. 3 ust 3 i art. 9 ust. 1 pkt 15 Prawa dewizowego z dnia 27 lipca 2002 r. (tj. Dz.U. z 2017 r. poz. 679), zgodnie z którymi ograniczenie w zawieraniu umów oraz dokonywaniu innych czynności prawnych, powodujących lub mogących powodować dokonywanie w kraju rozliczeń w walutach obcych, a także dokonywaniu w kraju takich rozliczeń określonych, nie stosuje się do obrotu dewizowego dokonywanego z udziałem banków lub innych podmiotów mających siedzibę w kraju, w zakresie działalności podlegającej nadzorom: bankowemu, ubezpieczeniowemu, emerytalnemu lub nad rynkiem kapitałowym, sprawowanym na podstawie odrębnych przepisów, prowadzonej przez te podmioty na rachunek własny lub rachunek osób trzecich uprawnionych na podstawie ustawy lub zezwolenia dewizowego do dokonania obrotu dewizowego podlegającego tym ograniczeniom.

Skoro w świetle przytoczonych przepisów prawa bankowego i prawa dewizowego dopuszczalne było w 2007 r. zawarcie z bankiem umowy o kredyt wyrażony w walucie obcej i skutkujący koniecznością spłaty kredytu w walucie obcej, i skoro z umowy zawartej przez powodów w dniu 2 maja 2007 r. wynika, że walutą kredytu jest CHF oraz że przy wypłacie i spłacie kredytu następować będą operacje wymiany walut, to brak jest podstaw do ustalenia, że powodowie zawarli z pozwanym bankiem umowę kredytu, którego walutą jest PLN i że spłacili określoną część kapitału wyrażonego w PLN.

Roszczenie o ustalenie z punktu I pozwu odnosi się do postanowień zawartych w § 6 i § 15 ust. 2 umowy.

Poddając analizie objęte żądaniem pozwu postanowienia z § 6 umowy zważyć trzeba, że wynika z nich, iż spłata kredytu następować będzie poprzez obciążenie rachunku złotowego kredytobiorców równowartością raty wyrażonej w walucie kredytu (CHF) przy zastosowaniu kursu kupna z tabeli banku, że przy spłacie rat w walucie innej niż CHF zostanie dokonana dwukrotna wymiana walut (na PLN i z PLN na CHF) oraz że za zgodą banku kredytobiorcy mogą spłacać kredyt bezpośrednio w CHF. Powodowie wnoszą o ustalenie, że nie są związani tymi postanowieniami, które ich zdaniem są abuzywne lub nieważne.

Przesłanki nieważności czynności prawnej reguluje art. 58 k.c., zgodnie z którym nieważna jest czynność prawna sprzeczna z ustawą albo mająca na celu obejście ustawy, chyba że właściwy przepis przewiduje inny skutek, w szczególności ten, iż na miejsce nieważnych postanowień czynności prawnej wchodzi odpowiednie przepisy ustawy, a także nieważna jest czynność prawna sprzeczna z zasadami współżycia społecznego. Przy czym jeżeli nieważnością jest dotknięta tylko część czynności prawnej, czynność pozostaje w mocy co do pozostałych części, chyba że z okoliczności wynika, iż bez postanowień dotkniętych nieważnością czynność nie zostałaby dokonana.

W ocenie Sądu brak jest podstaw do ustalenia nieważności postanowień zawartych w § 6 umowy. Nie jest znany Sądowi przepis prawa, z którym sprzeczne byłoby dokonywanie przez bank wymiany walut przy spłacie kredytu i stosowanie przy operacjach tego rodzaju kursu wymiany z tabeli banku. Podnieść trzeba, że już w dacie zawarcia umowy obowiązywał przepis art. 5 ust. 2 pkt 7 Prawa bankowego, zgodnie z którym jednym z rodzajów czynności bankowych było prowadzenie skupu i sprzedaży wartości dewizowych. Nowelizacją z 29 lipca 2011 r. (Dz.U. Nr 165, poz. 984) dodano w art. 69 ust. 2 ustawy – Prawo bankowe punkt 4a), zgodnie z którym w przypadku umowy o kredyt denominowany lub indeksowany do waluty innej niż waluta polska, umowa kredytu powinna określać szczegółowe zasady określania sposobów i terminów ustalania kursu wymiany walut, na podstawie którego w szczególności

wyliczana jest kwota kredytu, jego transz i rat kapitałowo-odsetkowych oraz zasad przeliczania na walutę wypłaty albo spłaty kredytu, a zgodnie z art. 4 ustawy nowelizującej przepis ten ma zastosowanie także do kredytów zaciągniętych przed dniem wejścia w życie tej ustawy, w stosunku do tych kredytów, które nie zostały całkowicie spłacone - do tej części kredytu lub pożyczki, która pozostała do spłacenia, przy czym w tym zakresie bank dokonuje bezpłatnie stosownej zmiany umowy kredytowej.

Powodowie nie wykazali, z jakimi zasadami współżycia społecznego miałyby stać w sprzeczności postanowienie z § 6 umowy kredytu, wobec czego brak jest podstaw do stwierdzenia nieważności tego postanowienia w świetle przesłanki wyrażonej w art. 58 § 2 k.c.

Wobec zarzutu abuzywności, postanowienie z § 6 umowy należało ocenić w świetle art. 385¹ § 1 i 2 k.c., zgodnie z którym postanowienia umowy zawieranej z konsumentem nieuzgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne). Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny. Jeżeli postanowienie umowy zgodnie z § 1 nie wiąże konsumenta, strony są związane umową w pozostałym zakresie.

Dane postanowienie wzorca umowy, kształtując prawa i obowiązki konsumenta, rażąco narusza interesy konsumenta, jeżeli wynikająca z tego postanowienia nierównowaga praw i obowiązków stron (nierównowaga kontraktowa) na niekorzyść konsumenta jest istotna, znacząca. W ocenie Sądu abuzywne w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c. jest postanowienie zawarte w § 6 ust. 1 tej umowy, zgodnie z którym spłata kredytu następuje poprzez obciążenie rachunku kredytobiorców prowadzonego w PLN przy zastosowaniu kursu sprzedaży CHF opublikowanego w tabeli banku, a także że spłata kredytu w walucie kredytu uzależniona jest od zgody banku.

Konsument-kredytobiorca nie ma wpływu na sposób ustalania kursu CHF. Czynniki obiektywne, a zatem sprawdzalne z punktu widzenia konsumenta, jak w szczególności wysokość rynkowych kursów wymiany CHF, tylko częściowo wpływają na sytuację konsumenta-kredytobiorcy. Kurs waluty obcej określony w tabeli kursowej banku zawiera bowiem także marżę kupna lub sprzedaży, która to wartość jest zależna wyłącznie od woli banku. Taka regulacja stanowi o naruszeniu dobrych obyczajów, bowiem daje jednej stronie umowy – bankowi dowolność w zakresie określania sytuacji prawnej i faktycznej drugiej strony – kredytobiorcy.

W przypadku przedmiotowego kredytu denominowanego przy spłacie kredytu, wobec brzmienia klauzuli z § 6 ust. 1 umowy, kredytobiorcy byli narażeni na ryzyko zapłaty w PLN równowartości raty wyrażonej w CHF w kwocie wyższej, niż nastąpiłoby to po kursie sprzedaży CHF innym niż określony przez bank.

Zastrzeżona § 6 ust. 1 umowy konieczności uzyskania zgody na spłatę kredytu w walucie kredytu jest abuzywna z analogicznych jak przedstawione wyżej względów, bowiem zgodnie z tą klauzulą udzielenie zgody zależy od dowolnej decyzji banku. Praktyka, a więc powszechne udzielanie takich zgód, bądź dokonywanie spłaty kredytu w CHF bez uprzedniej zgody banku poprzez wpłatę CHF na rachunek kredytu, nie zmienia oceny ww. przedmiotowej klauzuli jako abuzywnej, bowiem przy zastosowaniu tej klauzuli nie można wykluczyć, iż bank odmówiłby zgodny na zmianę sposobu spłaty na spłatę w CHF lub odmówiłby przyjęcia spłaty dokonanej w inny sposób, niż wyrażony w § 6 ust. 1 umowy.

Mimo abuzywności postanowienia z § 6 umowy brak było podstaw wydania rozstrzygnięcia ustalającego zgodnego z żądaniem z punktu I lit. a-c pozwu. Przypomnieć należy, że istnienie interesu uzasadniającego ustalenie należy oceniać na datę wyrokowania, a nadto wyrok ustalający ma doprowadzić do definitywnego usunięcia wątpliwości dotyczących treści stosunku prawnego łączącego powodów z pozwanym bankiem.

Podnieść trzeba, że wskazana wyżej ustawa nowelizująca z 29 lipca 2011 r. dokonała zmiany art. 69 ustawy - Prawo bankowe także w ten sposób, po ust. 2 został dodany ust. 3 w brzmieniu: „W przypadku umowy o kredyt denominowany lub indeksowany do waluty innej niż waluta polska, kredytobiorca może dokonywać spłaty rat

kapitałowo-odsetkowych oraz dokonać przedterminowej spłaty pełnej lub częściowej kwoty kredytu bezpośrednio w tej walucie. W tym przypadku w umowie o kredyt określa się także zasady otwarcia i prowadzenia rachunku służącego do gromadzenia środków przeznaczonych na spłatę kredytu oraz zasady dokonywania spłaty za pośrednictwem tego rachunku”, a nadto został dodany art. 75b, zgodnie z którym wykonanie uprawnienia, o którym mowa w art. 69 ust. 3, nie może wiązać się z poniesieniem przez kredytobiorcę dodatkowych kosztów. Bank nie może uzależnić wykonania przez kredytobiorcę uprawnienia, o którym mowa w art. 69 ust. 3, od wprowadzenia dodatkowych ograniczeń, w szczególności nie może zobowiązać kredytobiorcy do nabywania waluty przeznaczonej na spłatę rat kredytu, jego całości lub części, od określonego podmiotu. Otwarcie i prowadzenie rachunku, o którym mowa w art. 69 ust. 3, jest wolne od opłat w przypadku, gdy kredytobiorcą jest konsument w rozumieniu ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. - Kodeks cywilny. Zgodnie zaś art. 4 ustawy nowelizującej w przypadku kredytów zaciągniętych przez kredytobiorcę przed dniem wejścia w życie tej ustawy ma zastosowanie art. 75b w stosunku do tych kredytów, które nie zostały całkowicie spłacone - do tej części kredytu, która pozostała do spłacenia i w tym zakresie bank dokonuje bezpłatnie stosownej zmiany umowy kredytowej lub umowy pożyczki.

Gdy chodzi o raty kredytu już zapłacone przez powodów, to wobec abuzywności postanowienia z § 6 umowy, to powodowie mogą żądać zwrotu jako nienależnych tych części rat, które odpowiadają różnicy pomiędzy równowartością rat w PLN obliczonych przy zastosowaniu kursu z tabeli banku, a równowartością rat obliczonych przy zastosowaniu kursu rynkowego. Ewentualnie należałoby rozważyć dochodzenie od pozwanego banku odszkodowania ustalonego w reżimie odpowiedzialności kontraktowej za szkodę stanowiącą opisaną wyżej różnicę w równowartości rat. Niezależnie od sposobu dochodzenia świadczenia pieniężnego, sama możliwość domagania się zapłaty wyklucza interes prawny uzasadniający powództwo o ustalenie.

Co do spłaty pozostałej części kredytu uznać trzeba, że powodowie w świetle obowiązujących przepisów prawa bankowego i przepisów ustawy nowelizującej z 29 lipca 2011 r. mogą w sposób bezkosztowy uzyskać możliwości spłaty kredytu bezpośrednio w walucie kredytu bez potrzeby uzyskania zgody banku. W tej sytuacji również należy wykluczyć istnienie interesu uzasadniającego ustalenie niezwiązania powodów w okresie dalszego spłacania kredytu postanowieniami z § 6 umowy.

Odnośnie żądania ustalenia dotyczącego § 15 ust. 2 umowy podnieść trzeba, co następuje.

Zgodnie z art. 395 § 1 k.c. można zastrzec, że jednej lub obu stronom przysługiwać będzie w ciągu oznaczonego terminu prawo odstąpienia od umowy. Prawo to wykonywa się przez oświadczenie złożone drugiej stronie. Zgodnie zaś z art. 396 k.c. można też zastrzec, że jednej lub obu stronom wolno od umowy odstąpić za zapłatą oznaczonej sumy (odstępne).

Wynika z powyższych przepisów, że odstąpienie od umowy jest wyjątkiem, który strony umowy mogą zastrzec. Postanowienie z § 15 ust. 2 umowy nie może być uznane za abuzywne, bowiem na mocy tego postanowienia powodowie nie zostali pozbawieni jakiegokolwiek uprawnienia, lecz w istocie zostali poinformowani, że w umowie nie przewidziano na ich rzecz wyjątkowego uprawnienia do odstąpienia od umowy kredytu.

Odnośnie żądania z punktu IV pozwu podnieść należy, że brak jest podstawy faktycznej i prawnej do ukształtowania sposobu spłaty przez kredytobiorców niespłaconej części kredytu odmiennie niż to reguluje umowa, w szczególności ukształtowanie zobowiązania powodów jako zobowiązania wyrażonego w PLN, choć umowa kredytu określa je w CHF oraz określenie sposobu spłaty w 180 ratach.

Co do żądania z punktu VI pozwu podnieść należy, że zgodnie z art. 23 k.c. dobra osobiste człowieka, jak w szczególności zdrowie, wolność, cześć, swoboda sumienia, nazwisko lub pseudonim, wizerunek, tajemnica korespondencji, nietykalność mieszkania, twórczość naukowa, artystyczna, wynalazcza i racjonalizatorska, pozostają pod ochroną prawa cywilnego niezależnie od ochrony przewidzianej w innych przepisach. Zgodnie z art. 24 § 1 k.c. ten, czyje dobro osobiste zostaje zagrożone cudzym działaniem, może żądać zaniechania tego działania, chyba że nie jest ono bezprawne. W razie dokonanego naruszenia może on także żądać, ażeby osoba, która dopuściła się naruszenia, dopełniła czynności potrzebnych do usunięcia jego skutków, w szczególności ażeby złożyła oświadczenie

odpowiedniej treści i w odpowiedniej formie. Na zasadach przewidzianych w kodeksie może on również żądać zadośćuczynienia pieniężnego lub zapłaty odpowiedniej sumy pieniężnej na wskazany cel społeczny. Zgodnie zaś z odnośnym art. 448 k.c., w razie naruszenia dobra osobistego sąd może przyznać temu, czyje dobro osobiste zostało naruszone, odpowiednią sumę tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę lub na jego żądanie zasądzić odpowiednią sumę pieniężną na wskazany przez niego cel społeczny, niezależnie od innych środków potrzebnych do usunięcia skutków naruszenia.

Przyznanie zadośćuczynienia za naruszenie dóbr osobistych uzależnione jest od stwierdzenia, że doszło do bezprawnego naruszenia przez bank dobra osobistego powód oraz rozmiaru krzywdy, której rekompensatę zapewni stosowne zadośćuczynienie. Z uzasadnienia żądania zadośćuczynienia wynika, że powodowie dopatrują swojej krzywdy w niemożności, ze względu na znaczny wzrost obciążenia spłatą kredytu, zaplanowania wydatków z większym wyprzedzeniem, rodzina powodów nie mogła wyjeżdżać na wakacje, a dzieci powodów nie mogły wyjeżdżać na ferie i kolonie.

Jak to wynika z wcześniejszych rozważań, wadliwość umowy kredytu zaciągniętej przez powodów ogranicza się w istocie do zastrzeżenia na rzecz banku możliwości dowolnego ustalania kursu służącego do obliczania równowartości rat w PLN. Powodowie nie wykazali, jakiej szkody finansowej doznali z tego tytułu. Sąd nie znalazł jednak podstaw do uznania, że cała umowa o kredyt wyrażony w walucie CHF jest wadliwa. Powodowie zaciągnęli tę umowę jako kolejną umowę o kredyt wyrażony w CHF, a przy składaniu wniosku kredytowego oraz w samej umowie (§ 14 ust. 6) potwierdzili, że znane jest im ryzyko zmiany kursu waluty. Wzrost obciążenia z tytułu spłaty kredytu wynika z powszechnie znanego istotnego osłabienia siły nabywczej PLN w stosunku do CHF. Powodowie nie udowodnili, że mechanizm skrócenia okresu spłaty, przewidziany w § 5, jest wadliwy lub był wadliwie wykorzystany przez bank. W tych okolicznościach nie można przypisać pozwanemu bankowi odpowiedzialności za krzywdę, jaką powodowie odczuwają z powodu wzrostu obciążenia związanego z obsługą kredytu.

Wobec powyższego, Sąd orzekł jak w punkcie I wyroku.

O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art. 102 k.p.c. Powodowie przegrali sprawę w całości, jednakże Sąd uznał za sprawiedliwe obciążenie ich kosztami poniesionymi przez pozwanego jedynie w części, tj. w zakresie wynagrodzenia profesjonalnego pełnomocnika (2 700 zł) oraz opłaty skarbowej od pełnomocnictwa (17 zł). Podnieść trzeba, że nierówna jest pozycja stron, z których jedną stanowią konsumenci, a drugą przedsiębiorca o znacznej pozycji finansowej. Podnieść wreszcie należy, że pozwany bank prowadzi szereg podobnych spraw dotyczących zobowiązań wyrażonych w obcej walucie, a zatem nakład pracy na dostosowanie stanowiska pozwanego do realiów konkretnej sprawy nie jest znaczny.